

Ole Sørhuus
Sjulhus Nordre
2560 ALVDAL

Trondheim, 18.07.2013

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2013/1580

Saksbehandler:
Kjersti Wannebo Nilsen

Endelig avgjørelse i klagesak - klage på avslag på søknad om utsetting av vrifuru på eiendom gnr. 10 bnr. 8 i Alvdal kommune, Hedmark

Miljødirektoratet har etter behandling av klagen kommet til at Fylkesmannen i Hedmark sitt vedtak av 13.3.2013 opprettholdes. Klagen tas ikke til følge.

Miljødirektoratet viser til oversendelse fra Fylkesmannen i Hedmark av 8.4.2013 om klage på avslag på søknad om utsetting av utenlandsk treslag.

Sakens bakgrunn

Ole Sørhuus søkte 27.2.2013 om tillatelse til utsetting av 30 000 trær av arten vrifuru (*Pinus contorta*) på to teiger på til sammen 250 daa på eiendom gnr. 10 bnr. 8 i Aumdalen i Alvdal kommune i Hedmark. Plantingen skal etter planen skje som en innblanding sammen med gjensatte trær av stedegen furu.

Fylkesmannen i Hedmark avsto søknaden ved vedtak 13.3.2013, med bakgrunn i fare for spredning inn i sårbare områder. Vedtaket ble påklaget av søker Ole Sørhuus 3.4.2013.

Etter forberedende klagebehandling opprettholdt Fylkesmannen i Hedmark sitt vedtak. Saken er oversendt Miljødirektoratet for endelig klagebehandling.

Klagerett og klagefrist

Klagen er fremsatt av søker, som er part i saken og har klagerett, jf. lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven, fvl.) § 28. Fylkesmannen har lagt til grunn at klagefristen i fvl. § 29 er overholdt.

Direktoratet kan etter fvl. § 34 prøve alle sider av saken, herunder ta hensyn til nye omstendigheter. Direktoratet kan selv treffe vedtak i saken, eller oppheve Fylkesmannens vedtak og sende saken tilbake til Fylkesmannen til helt eller delvis ny behandling.

Rettslig grunnlag

Klagen behandles iht. forskrift 25. mai 2012 nr.460 om utsetting av utenlandske treslag til

skogbruksformål (heretter forskriften), jf. lov 19.juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven, nml.) kap. IV, samt nml. §§ 8 til 12 jf. § 7 og forvaltningsloven.

Anførsler i klagen

Klager opplyser at innplantingen av vrifuru er planlagt for å øke forrentningen av arealet og for å sikre god gjenvekst på hele arealet i skogen, til gode for nåværende og fremtidige generasjoner. Klager anfører at vrifurua er mindre utsatt for snøskytte enn vanlig furu p.g.a. raskere vekst, og at plantefelt med vrifuru andre steder i samme dal viser en vesentlig bedre produksjonsevne enn vanlig furu på samme område.

Klager mener Fylkesmannens vedtak er fattet på feil grunnlag. Direktoratet forstår dette som en anførsel om at Fylkesmannen har lagt til grunn et uriktig kunnskapsgrunnlag. Klager viser til at vrifuru er plantet flere steder i Nord-Østerdalen siden 1930-tallet, uten at dette har ført til kjente tilfeller av naturlig spredning, men at naturlig foryngelse er observert lenger sør i Hedmark. Klager viser også til hvilke høydemeter plantingene har foregått, hvilket forstås som en anførsel om at det er større spredningsfare fra lavere liggende utsettingsområder enn det omsøkte området.

Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannen har ikke funnet informasjon om at det er truede arter i eller i nærheten av utsettingsområdet som vil kunne påvirkes negativt av tiltaket. Fylkesmannen mener imidlertid at det foreligger fare for skade på biologisk mangfold som følge av risiko for spredning til sårbare områder.

Fylkesmannen peker på at hele det omsøkte området ligger innenfor vernskogsonen mot fjell, og mener vernskogsonen og heiområdene rett ovenfor må defineres som sårbare områder der vrifurua kan ha potensiale for å spre seg. Fylkesmannen hevder dagens kunnskapsgrunnlag tilsier at det nettopp er i de høyereliggende, delvis åpne områder at vrifurua vil ha særlig stort potensiale for spredning. Fylkesmannen viser til informasjon om treslaget i DN-rapport 8-2012 og Sveriges Lantbruksuniversitets serie SLU Fakta Skog nr. 9 2011. Fylkesmannen er ikke kjent med undersøkelsene på spredning av vrifuru fra bestand i Nord-Østerdal som klager viser til. På grunn av mangelfullt erfaringsgrunnlag samt nærheten til sårbare områder vektlegger Fylkesmannen spesielt føre var-prinsippet i nml. § 9 i sin konklusjon.

Miljødirektoratets vurdering

Tillatelse til utsetting av utenlandske treslag reguleres av forskrift 25. mai 2012 nr. 460 om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål (heretter forskriften). Formålet med forskriften er å hindre at utsetting av utenlandske treslag medfører eller kan medføre uheldige følger for naturmangfoldet, jf. § 1. Ved vurderingen av om det skal gis tillatelse til utsetting, skal eventuelle uheldige følger for naturmangfoldet vektlegges, herunder særlig uheldige følger for biologisk mangfold, jf. § 7 første ledd. I tillegg skal prinsippene i nml. §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer for vurderingen, jf. nml. § 7.

Direktoratet har i sin vurdering lagt til grunn informasjon som fremkommer av søknaden og klagen, Fylkesmannens vedtak og andre tilgjengelige kunnskapskilder.

Den foreliggende kunnskapen om vrifuruas økologiske effekter under norske klimatiske forhold er begrenset. Artsdatabankens risikovurdering av vrifuru plasserer den i kategorien potensiell høy økologisk risiko (PO). Det anslås at den økologiske effekten på norsk natur dit den spres regnes å være liten, men at den har et stort invasjonspotensiale. Selv om de fleste av vrifuruas kongler er serotine og dermed avhengige av varme (skogbrann) for å åpne seg og slippe frøene, kan vrifurua også produsere vanlige kongler som vil spre seg uavhengig av varmetilførsel. Det fins lite dokumentasjon på spredning av vrifuru i Norge, men frøspredning forekommer, og Artsdatabanken regner mørketallet for spredte forekomster av vrifuru til å være svært stort.

Klager hevder at naturlig spredning fra eldre plantinger av vrifuru i Nord-Østerdalen ikke er kjent, samt at risikoen for spredning fra plantasjen er minimal på grunn av den planlagte utsettingens beliggenhet. Direktoratet vil imidlertid påpeke at de fleste plantefelt av vrifuru i Norge i dag er relativt unge. Når trærne blir eldre og produserer mer frø, vil spredning bli mer vanlig. I Sverige, der vrifuru er plantet ut i større omfang enn i Norge, er det påvist spredning og etablering av vrifuru i høyereliggende områder langt unna plantet bestand. Modelleringer av vrifuruas fremtidige utbredelse i et endret klima indikerer at den i Skandinavia kan øke og spre seg både nordover og i høyden, spesielt på forstyrret mark. Ifølge den kunnskapen vi i dag besitter om fremmede bartrær i Norge, har de generelt lettere for å invadere åpne landskap, som enger og heier, enn for eksempel tett skog.

Etter utsjekk i Naturbase og Artskart er det ikke funnet at det i de gjeldende arealene eller i nærområdet er registrert truede arter eller verdifulle naturtyper som vil kunne bli negativt berørt av tiltaket. Teigene er lokalisert i fjellskog mellom 800 og 900 m.o.h, og grenser opp til hvert sitt fjellandskap. Ifølge søknad ligger teigene i lavskog, og områdene er plukkhogde med gjensatte trær av stedegen furu. Lavartene kvitkrull og reinlav preger områdene rundt lokalitetene. Begge teigene ligger innenfor verneplan for vassdrag 002/23 Sølva. I vernegrunnlaget står det blant annet at vassdraget er viktig del av et variert landskap med store sammenhengende fjellområder, og innehar et stort naturmangfold. Teigene ligger samtidig innenfor Sølnekletten villreinområde, et viktig område for villrein som er en ansvarsart for Norge. Sølnekletten er også foreslått som europeisk villreinregion (Rondane-Sølnekletten) I vurderingen vektlegges dermed at den omsøkte utsettingen av vrifuru kan innebære risiko for uheldige følger for naturmangfoldet i et viktig område for villrein.

Det følger av nml. § 10 at direktoratet må vurdere søknaden ut fra en økosystemtilnærming og vurdere den samlede belastningen ved den omsøkte utsettingen. Direktoratet er ikke kjent med at det foreligger planer om tilsvarende eller andre typer tiltak i områdene, eller sannsynligheten for dette. Opplysninger om andre kjente tilgrensende utplantinger av utenlandske treslag i nærheten er ikke vedlagt søknaden. I dette tilfellet er imidlertid ikke dette avgjørende informasjon for å gjøre en vurdering av tiltaket.

Fjellskogens respons på klimaendringer, i kombinasjon med andre typer endringer som forandring i arealbruk, er vanskelig å forutse. Skogarealet i Norge regnes å være i god vekst, og gjeldende kunnskapsgrunnlag tilsier at skogens areal vil fortsette å øke, og bevege seg både lengre nordover og i høyden. Det vil si at fjellskogbeltet på spesielt utsatte steder gradvis vil forskyver seg oppover, noe som igjen vil føre til at fjellarealer på sikt reduseres i størrelse. Dette vil stedvis gi endrede betingelser for de artene som er tilpasset livet i høyereliggende områder, og gi seg utslag i utskiftninger av arter og/eller nedgang i bestander. Utsetting av utenlandske treslag, herunder

vrifuru, kan forsterke denne gjengroingseffekten, spesielt om spredningen av disse øker og kommer ut av kontroll. Dermed vektlegges i vurderingen at den omsøkte utsettingen kan medføre uheldige følger for lavereliggende fjellarealer som økosystem, og på lang sikt bidra til reduksjon av fjellareal, fordi tiltaket som enkelttiltak kan bidra til den totale gjengroingen av lavtliggende fjellområder, jf. nml. § 10.

Helhetsvurdering

Generelt vil plantefelt av bartrær i fjellskog i større eller mindre grad påvirke de økologiske prosessene på stedet, og dermed endre eller redusere den naturlige sammensetningen av stedege arter. En av grunnene til dette er at trærne gjerne plantes tettere enn i naturlig fjellskog, og derfor ikke slipper nok lys ned til skogbunnen. Vrifurus økologiske egenskaper, som at den vokser bedre og er bedre rustet mot snøskytte, antyder at faren for uønsket etablering av vrifuru over skoggrensen kan være større enn for stedege treslag. Å opprettholde et belte av stedegen fjellskog er viktig både av landskapsmessige og økologiske grunner, samt sikring av landskapsopplevelsen og utøvelse av friluftsliv. Utplanting av 30 000 trær av et utenlandsk treslag på gjeldende areal, vil kunne være uheldig for det opprinnelige naturmangfoldet på stedet, og for de arealene over tregrensa som i fremtiden vil kunne påvirkes av spredning. I tillegg mener direktoratet at spredning av utenlandske treslag i og over fjellskogsonen kan forsterke den naturlige gjengroingen av slike typer arealer. Etablering av plantefelt av utenlandske treslag i denne randsonen mellom skog og fjell i viktige villreinområder som dette, vil i verste fall på sikt kunne bidra til en reduksjon av områdets verdi for villrein.

Den kunnskapen man per i dag besitter angående vrifurus spredningspotensiale er ikke tilstrekkelig til å vurdere de totale virkninger tiltaket kan ha på naturmiljøet i tilgrensede områder.

Direktoratet er av den oppfatning at den eksisterende kunnskapen likevel tilsier at det foreligger en risiko for spredning fra utsettingen i dette høydelaget som gjør at føre var-prinsippet i nml. § 9 må tillegges vekt.

Konklusjon

Samlet sett mener Miljødirektoratet at risikoen for spredning fra utsettingen, de uheldige følgene dette kan få for naturmangfoldet på stedet, samt uheldige følger for fjellarealer som økosystem av en eventuell utsetting, bør medføre at utsetting ikke tillates, iht. forskriften § 7 og nml. §§ 9 og 10. Etter direktoratets mening må hensynet til økt forrentning i denne sammenhengen tillegges mindre vekt, jf. nml. § 14. På denne bakgrunn har direktoratet etter klagebehandlingen kommet til at vedtaket fra Fylkesmannen bør opprettholdes.

Vedtak

Miljødirektoratet stadfester Fylkesmannens vedtak. Søknad om tillatelse til utsetting av vrifuru (*Pinus contorta*) på eiendom gnr.10 bnr.8 i Alvdal kommune avslås.

Direktoratets vedtak er endelig og kan ikke påklages videre i forvaltningen, jf. fvl. § 28.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Bjarte Rambjør Heide
Fung. seksjonsleder

Kjersti Wannebo Nilsen
rådgiver

Kopi til:			
Fylkesmannen i Hedmark	Postboks 4034	2306	Hamar
Alvdal kommune		2560	Alvdal